

Sprawa C-51/22**Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym****Data wpływu:**

25 stycznia 2022 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Pesti Központi Kerületi Bíróság (centralny sąd rejonowy w Peszcie, Węgry)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

12 stycznia 2022 r.

Strona powodowa:

PannonHitel Pénzügyi Zrt.

Strona pozwana:

WizzAir Hungary Légitársaság Zrt. (Wizz Air Hungary Zrt.)

Pesti Központi Kerületi Bíróság (centralny sąd rejonowy w Peszcie, Węgry)

[...] [wzmianka o charakterze administracyjnym]

Postanowieniew postępowaniu sądowym między **PannonHitel Pénzügyi Zrt.** [(...) Budapeszt, Węgry] [...], będącą stroną powodową,a **WizzAir Hungary Légitársaság Zrt.** [(...) Budapeszt] [...], będącą stroną pozwaną,dotyczącym **zwrotu ceny zakupu**

[...] [kwestie proceduralne związane z prawem krajowym]

Sąd odsyłający **zwraca się** do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej **z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym** w celu uzyskania odpowiedzi na następujące pytanie prejudycjalne:

Czy art. 5 ust. 1 lit. a) oraz art. 8 ust. 1 lit. a) tiret pierwsze i ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 295/91, należy interpretować w ten sposób, że pasażer może dochodzić bezpośrednio od przewoźnika lotniczego przysługującego mu prawa do zwrotu pełnego kosztu biletu po cenie, za którą został on kupiony, nawet jeżeli zarezerwował bilet z pomocą osoby trzeciej działającej w charakterze pośrednika, której pasażer zapłacił cenę biletu, przy czym to pośrednik kupił bilet od przewoźnika lotniczego i zapłacił [przewoźnikowi lotniczemu] cenę biletu, lecz nie wykazano, że pośrednik działał w charakterze autoryzowanego przedstawiciela przewoźnika lotniczego, ani że jest organizatorem imprezy turystycznej?

[...] [kwestie proceduralne związane z prawem krajowym]

Uzasadnienie

Sąd odsyłający [...] [kwestie proceduralne związane z prawem krajowym] przedstawia następnie okoliczności faktyczne leżące u podstaw niniejszej sprawy i ramy prawne, które wymagają wykładni.

Zwięzłe przedstawienie okoliczności faktycznych

Pozwana obsługiwała lot W63163 [z OTP (portu lotniczego Henri Coandă w Bukareszcie, Rumunia) do BLQ (portu lotniczego w Bolonii, Włochy)], którego data wylotu była zaplanowana na 18 czerwca 2020 r. Pasażer zamieszkały w Rumunii zarezerwował bilet na ten lot na stronie internetowej www.vola.ro zarządzanej przez VOLA.RO SRL [zwaną dalej „VOLA.RO”], spółkę działającą w Rumunii.

Zgodnie z pkt 21.1 lit. a) ogólnych warunków przewozu pasażerów i bagażu ustanowionych przez pozwaną, jeżeli nie przewidziano inaczej w postanowieniach konwencji lub bezwzględnie obowiązujących przepisach prawa właściwego: a) do niniejszych ogólnych warunków przewozu i każdego przewozu, który [przewoźnik] zapewnia pasażerowi (w odniesieniu do samego pasażera lub jego bagażu), stosuje się prawo węgierskie.

Pasażer zapłacił VOLA.RO cenę biletu, a spółka ta, działając we własnym imieniu, nabyła bilet od pozwanej. W tym celu VOLA.RO przekazała dane osobowe pasażera i wydała mu potwierdzenie rezerwacji. VOLA.RO zapłaciła pozwanej równowartość biletu za pośrednictwem własnego rachunku firmowego z należności z tytułu pośrednictwa. Zgodnie z pkt III.3.3 ogólnych warunków umownych ustanowionych przez VOLA.RO spółka ta działa jako pośrednik (w tekście w języku angielskim użyto zwrotu „intermediary”) między innymi na rzecz przewoźników lotniczych. Zgodnie z pkt X.10.1 spółka ta sprzedaje również usługi imprezy turystycznej, ale w niniejszej sprawie nie wydaje się, aby zakup

biletu został dokonany w ramach powiązanych usług turystycznych objętych zakresem stosowania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, zmieniającej rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 i dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE oraz uchylającą dyrektywę Rady 90/314/EWG.

Zgodnie z pkt XXIX.29.1 ogólnych warunków umownych ustanowionych przez VOLA.RO te warunki ogólne podlegają prawu rumuńskiemu.

Z akt sprawy nie wynika również, czy między VOLA.RO a pozwaną została zawarta jakaś umowa dotycząca pośrednictwa w świadczeniu usług pozwanej.

Pozwana odwołała rzeczoną lot z powodu pandemii wywołanej nowym typem koronawirusa. Pasażer odstąpił od umowy i nie zgodził się na lot zastępczy. VOLA.RO zażądała od pozwanej zwrotu ceny zakupu biletu. Ten przelew bankowy nie doszedł do skutku z przyczyn technicznych, ale pozwana wpłaciła kwotę na rachunek firmowy VOLA.RO.

Jednocześnie pasażer zbył na rzecz powódki roszczenie przeciwko pozwanej, które jego zdaniem przysługuje mu na podstawie rozporządzenia nr 261/2004. Z akt sprawy nie wynika, by VOLA.RO zwróciła koszty pasażerowi.

Argumenty strony powodowej

Powódka wnosi o zwrot ceny zakupu biletu na podstawie art. 5 ust. 1 lit. a) i art. 8 ust. 1 lit. a) tiret pierwsze rozporządzenia nr 261/2004. Jej zdaniem VOLA.RO działała jedynie jako biuro podróży, lecz nie ma to wpływu na prawo pasażera do żądania zwrotu ceny zakupu biletu bezpośrednio od pozwanego przewoźnika lotniczego. W związku z tym powódka, jako następca prawny [pasażera], może również domagać się zwrotu kosztów bezpośrednio od pozwanej.

Zdaniem powódki art. 5 ust. 1 i art. 7 ust. 1 rozporządzenia nr 261/2004 stanowią wyrażnie, że pomoc musi być zapewniona, a zwrot ceny biletu musi być dokonany na rzecz pasażerów.

Powódka powołuje się na wyrok wydany przez Trybunał w sprawie C-601/17, zgodnie z którym zasadniczo na mocy art. 2 lit. f) rozporządzenia nr 261/2004 pasażer może również żądać, jako części ceny biletu, prowizji pobranej przez autoryzowanego przedstawiciela przewoźnika lotniczego, pod warunkiem że ten ostatni wiedział o takiej prowizji (pkt 13, 16, 20).

Powódka uważa zatem, że nie ma znaczenia, czy pasażer kupił bilet bezpośrednio od pozwanej, czy też za pośrednictwem VOLA.RO działającej jako pośrednik.

Argumenty strony pozwanej

Pozwana nie kwestionuje, że jest zobowiązana do dokonania zwrotu kosztów w następstwie odwołania lotu, lecz jej zdaniem musi spełnić ten obowiązek na rzecz VOLA.RO, a nie pasażera.

Twierdzi ona, że zgodnie z gramatycznym znaczeniem terminu „zwrot” może ona zwrócić cenę biletu jedynie osobie, od której otrzymała tę kwotę. Podnosi, że nie wystawiła żadnego biletu na rzecz pasażera.

W odniesieniu do spornej rezerwacji biletu pozwana otrzymała jedynie płatność od VOLA.RO i zwróciła ją już tej spółce. Pozwana zauważa, że gdyby pasażer lub jego następca prawny mieli również prawo do zwrotu, byłaby ona zobowiązana do dokonania podwójnej płatności.

Pozwana powołuje się na wyrok wydany przez Trybunał w sprawie C-163/18. Zgodnie z tym wyrokiem, jeżeli pasażer ma prawo dochodzić zwrotu kosztów od organizatora imprezy turystycznej na podstawie dyrektywy 90/314/EWG, która obecnie została uchylona, nie może on dochodzić zwrotu ceny biletu od przewoźnika lotniczego (ust. 31, 35 i 44).

Pozwana powołuje się również na § 6:212 ust. 3 zdanie pierwsze a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (ustawy V z 2013 r. – kodeks cywilny; zwanej dalej „kodeksem cywilnym”). Zgodnie z tym przepisem w przypadku rozwiązania umowy z mocą wsteczną za porozumieniem stron dokonane świadczenia podlegają zwrotowi.

Pozwana utrzymuje, że odstąpienie od umowy przez pasażera jest równoznaczne z rozwiązaniem umowy z mocą wsteczną za porozumieniem stron. W związku z tym należy zwrócić spełnione świadczenie, polegające na zapłacie ceny zakupu. Jednakże również w tym przypadku cena zakupu może zostać zwrócona jedynie osobie, która ją pierwotnie zapłaciła, a mianowicie VOLA.RO.

Jako przykład sytuacji porównywalnej z sytuacją rozpatrywaną w niniejszej sprawie pozwana przytacza przypadek przedsiębiorstw, które kupują bilety lotnicze dla swoich własnych pracowników. W przypadku odwołania lotu to nie pracownicy, którzy są rzeczywistymi pasażerami, mają prawo do zwrotu kosztów, lecz przedsiębiorstwo, które kupiło bilety.

Właściwe przepisy prawa krajowego

Zdaniem sądu odsyłającego niniejszy spór należy rozstrzygnąć na podstawie rozporządzenia [nr 261/2004], które jest bezpośrednio skuteczne i ma bezpośrednie zastosowanie. Jeżeli chodzi o prawo węgierskie, należy przywołać kodeks cywilny, którego § 6:59 ust. 1 ustanawia zasadę swobody umów, natomiast §§ 6:77–6:81 przewidują uwzględnienie ogólnych warunków umownych jako części umowy.

Zgodnie z § 6:[212] ust. 3 zdanie pierwsze kodeksu cywilnego w przypadku rozwiązania umowy z mocą wsteczną za porozumieniem stron (*felbontás*) dokonane świadczenia podlegają zwrotowi.

Zgodnie z § 1 ust. 1 a légi személyszállítás szabályairól szóló 25/1999. (II. 12. Korm. rendelet (dekretu rządowego nr 25/1999 z dnia 12 lutego 1999 r. w sprawie przepisów dotyczących przewozu lotniczego pasażerów) do zawartej między pasażerem a przewoźnikiem lotniczym (zwanymi dalej łącznie „stronami”) umowy przewozu lotniczego pasażerów zastosowanie mają ogólne przepisy [kodeksu cywilnego] dotyczące umów, jak również przepisy kodeksu cywilnego dotyczące umów rezultatu oraz posiłkowo przepisy tego dekretu.

Zgodnie z § 3 ust. 1 tego dekretu przewoźnik lotniczy określa w ogólnych warunkach przewozu szczegółowe warunki umowy przewozu lotniczego pasażerów, które nie są uregulowane w kodeksie cywilnym lub w tym dekrete. Ogólne warunki przewozu podlegają przepisom kodeksu cywilnego dotyczącym ogólnych warunków umownych.

Właściwe przepisy prawa Unii

Zgodnie z art. 3 ust. 1 zdanie pierwsze rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych [(Rzym I); zwanego dalej „rozporządzeniem Rzym I”) umowa podlega prawu wybranemu przez strony. Zgodnie z art. 6 ust. 2 tego rozporządzenia wybór prawa ma również zastosowanie, z pewnymi ograniczeniami, do umów konsumenckich.

Właściwe przepisy rozporządzenia nr 261/2004:

Artykuł 1

Przedmiot

1. Niniejsze rozporządzenie przyznaje, na warunkach wymienionych poniżej, minimalne prawa dla pasażerów, w następujących sytuacjach:

[...]

b) odwołania ich lotu;

[...]

Artykuł 2

Definicje

Dla celów niniejszego rozporządzenia:

[...]

f) »bilet« oznacza ważny dokument uprawniający do przewozu lub coś równoważnego w formie innej niż papierowa, w tym w formie elektronicznej, wydany lub autoryzowany przez przewoźnika lotniczego lub jego autoryzowanego przedstawiciela;

[...]

Artykuł 5

Odwołanie

1. W przypadku odwołania lotu, pasażerowie, których to odwołanie dotyczy:

a) otrzymują pomoc od obsługującego przewoźnika lotniczego, zgodnie z art. 8; [...]

[...]

Artykuł 7

Prawo do odszkodowania

1. W przypadku odwołania do niniejszego artykułu, pasażerowie otrzymują odszkodowanie w wysokości:

[...]

3. Odszkodowanie określone w ust. 1 jest wypłacane w gotówce, elektronicznym przelewem bankowym, przekazem bankowymi lub czekami bankowymi albo, za pisemną zgodą pasażera, w bonach podróży i/lub w formie innych usług.

[...]

Artykuł 8

Prawo do zwrotu należności lub zmiany planu podróży

1. W przypadku odwołania do niniejszego artykułu, pasażerowie mają prawo wyboru pomiędzy:

a) – zwrotem w terminie siedmiu dni, za pomocą środków przewidzianych w art. 7 ust. 3, pełnego kosztu biletu po cenie za jaką został kupiony, za część lub części nie odbytej podróży oraz za część lub części już odbyte, jeżeli lot nie służy już dłużej jakimkolwiek celowi związanemu z pierwotnym planem podróży pasażera, wraz z, gdy jest to odpowiednie,

[...]

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

W sprawach C-601/17 i C-163/18 Trybunał zbadał kwestie podobne do kwestii będących przedmiotem niniejszego sporu, lecz zdaniem sądu odsyłającego wyroki wydane w tych sprawach nie dostarczają jasnych wskazówek dotyczących kwestii prawnej rozpatrywanej w niniejszej sprawie.

Wyjaśnienia dotyczące pytania prejudycjalnego

Na wstępie sąd odsyłający zbadał, jakie prawo jest właściwe dla stosunków prawnych będących przedmiotem sporu. Zgodnie z art. 3 ust. 1 przytoczonego powyżej rozporządzenia Rzym I i pkt XXIX.29.1 ogólnych warunków umownych ustanowionych przez VOLA.RO stosunek prawny między pasażerem a VOLA.RO podlega prawu rumuńskiemu.

Zgodnie z przywołanym przepisem rozporządzenia Rzym I i pkt 21.1 lit. a) ogólnych warunków przewozu ustanowionych przez pozwaną zarówno umowa przewozu lotniczego pasażerów między pasażerem a pozwaną, jak i stosunek prawny między VOLA.RO a pozwaną podlegają prawu węgierskiemu.

Ponieważ zarówno Rumunia, jak i Węgry są państwami członkowskimi Unii Europejskiej, kwestia prawna podniesiona w niniejszym sporze powinna zostać rozstrzygnięta przede wszystkim na podstawie rozporządzenia nr 261/2004, które jest bezpośrednio skuteczne i ma bezpośrednie zastosowanie. W tym celu konieczne jest dokonanie wykładni wspomnianego rozporządzenia.

Zważywszy, że są to przepisy prawa Unii, Trybunał jest wyłącznie właściwy do dokonania ich wykładni (art. 267 TFUE). W związku z tym, przed rozstrzygnięciem sprawy co do istoty należy zawiesić postępowanie i zwrócić się na podstawie art. 267 TFUE do Trybunału o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w przedmiocie pytania sformułowanego w sentencji niniejszego postanowienia.

Uzasadnienie powyższej decyzji jest następujące:

Na stronie internetowej www.vola.ro, która jest dostępna również w języku angielskim, pasażerowie mogą bezpośrednio wyszukiwać loty odpowiadające ich planom podróży oraz mogą rezerwować i opłacać odpowiednie bilety i usługi, lecz osobą dokonującą rezerwacji u przewoźnika lotniczego jest VOLA.RO.

Z brzmienia rozporządzenia nr 261/2004 nie wynika jasno, w jaki sposób należy oceniać działanie osoby trzeciej będącej pośrednikiem, takiej jak opisana powyżej, której nie można uznać za autoryzowanego przedstawiciela przewoźnika lotniczego w rozumieniu art. 2 lit. f) tego rozporządzenia, a świadczonych przez

nią usług nie można też uznać za część imprezy turystycznej w rozumieniu art. 8 ust. 2 tego rozporządzenia.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 lit. a) i art. 8 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 261/2004 pasażerom należy zapewnić pomoc i określone możliwości. W odniesieniu do sposobów płatności tiret pierwsze wspomnianego art. 8 ust. 1 lit. a) odsyła do art. 7 ust. 3 tego rozporządzenia. Zgodnie z tym ostatnim przepisem zwrot może nastąpić w bonach podróży lub w formie innych usług wyłącznie za pisemną zgodą pasażera. W odróżnieniu od art. 7 ust. 1 rzeczonego rozporządzenia przywołane przepisy nie stanowią wyrażnie, że cena zakupu musi zostać zwrócona pasażerowi, chociaż taki był przypuszczalnie zamiar prawodawcy, biorąc również pod uwagę przepisy art. 8 ust. 2 tego rozporządzenia. Niewątpliwie z gramatycznego punktu widzenia termin „zwrot” („reimbursement”) można interpretować w ten sposób, że przewoźnik lotniczy może dokonać zwrotu jedynie na rzecz osoby, która zapłaciła temu przewoźnikowi cenę zakupu.

Odpowiedź na zadane pytanie ma wpływ na rozstrzygnięcie, które przyjmie sąd odsyłający, ponieważ w przypadku gdy pasażerowi przysługuje prawo do bezpośredniego dochodzenia roszczenia, będzie należało wydać orzeczenie na niekorzyść strony pozwanej. Jeżeli pasażerowi nie przysługuje prawo do bezpośredniego dochodzenia roszczenia, powództwo będzie musiało zostać oddalone lub konieczne będzie zarządzenie dodatkowego postępowania dowodowego w celu ustalenia, czy VOLA.RO może zostać uznana za autoryzowanego przedstawiciela pozwanej.

Decyzja w tej kwestii jest również niezbędna z punktu widzenia pewności prawa, aby zapewnić, że pasażerowie otrzymają zwrot kosztów albo od przewoźnika lotniczego, albo od pośrednika, oraz że przewoźnicy lotniczy nie będą zobowiązani do podwójnego spełnienia obowiązku.

Trybunał nie wydał jeszcze orzeczenia w tej kwestii, w związku z czym nie może być mowy o „acte éclairé”.

Jeśli chodzi o orzecznictwo przytoczone przez strony, wyrok wydany w sprawie C-601/17 dotyczył przypadku, w którym bezsporne było, że biuro podróży działało w charakterze autoryzowanego przedstawiciela przewoźnika lotniczego, natomiast wyrok w sprawie C-163/18 dotyczył przypadku, w którym prawo pasażera do zwrotu kosztów przez organizatora imprezy turystycznej opierało się na ustawie szczególnej.

Wykładnia nie jest wystarczająco oczywista, aby wykluczyć wszelkie racjonalne wątpliwości w rozumieniu „acte clair”. Dokładnie rzecz ujmując, zgodnie z powyższym z samego brzmienia rozporządzenia nie można wywieść jednoznacznie, czy w przypadku takim jak rozpatrywany w niniejszej sprawie pasażer może domagać się zwrotu kosztów bezpośrednio od przewoźnika lotniczego.

Po drugie, sąd odsyłający dowiedział się z urzędu, poprzez wyszukiwanie przeprowadzone w Internecie, o tym, że zgodnie z komunikatem opublikowanym przez Komisję Europejską na jej stronie internetowej (https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/enforcement-consumer-protection/coordinated-actions/air-travel_pl) oraz załącznikiem do tego komunikatu szesnastu przewoźników lotniczych, w tym pozwana, zobowiązała się do bezpośredniego zwrotu ceny biletu pasażerom, którzy kupili bilet przez pośrednika, w sytuacji gdy pasażer napotyka trudności w uzyskaniu zwrotu kosztów od pośrednika. Wynika to z ostatniego punktu komunikatu: „Passengers who booked their flight through an intermediary and have difficulties getting reimbursement from the intermediary can turn to the airline and request to be refunded directly. Airlines are expected to inform passengers about this possibility and any conditions for requesting a direct refund on their websites”.

Podobne sformułowania zostały również zawarte w ostatnim wierszu tabeli w załączniku, do którego można uzyskać dostęp ze wskazanej strony internetowej (https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/overview_of_measures_that_airlines_should_take.docx.pdf). Zgodnie z tym załącznikiem, w przypadku braku odmiennego przepisu prawnego lub postanowienia umownego przewoźnicy lotniczy są co do zasady zobowiązani dokonać zwrotu kosztów bezpośrednio na rzecz pasażerów: „Accept direct reimbursement claims from the passenger unless specific legislation applies (e.g. in the context of package travel) or where contractual arrangements between the parties involved validly provide otherwise. This can be done by designing booking process in a way that allows passengers to claim reimbursement directly from the airline when necessary”.

Zdaniem sądu odsyłającego, gdyby podniesiona kwestia była jednoznaczna lub została już rozstrzygnięta we wcześniejszym wyroku, nie byłyby konieczne ani porozumienia między Komisją a przewoźnikami lotniczymi, ani dobrowolne zobowiązanie tych przewoźników.

[...] [kwestie proceduralne związane z prawem krajowym]

Budapeszt, dnia 12 stycznia 2022 r.

[...] [podpisy]